

Előfizetési ár

Házhoz hordva:

Egész évre . . . . . 8 kor.
Félévre . . . . . 4 »
Negyedévre . . . . . 2 »

Postán küldve:

Egész évre . . 9 kor. — fill.
Félévre . . . 4 » 50 »
Negyedévre . 2 » 30 »
Egyes szám ára 20 fillér.

Selmeci Újság

Társadalmi hetilap

Megjelen minden csütörtökön.

Szerkesztőség:

Pécs Antal-utca 41. szám.

Kiadóhivatal:

hova az előfizetések és hirdetések küldendők: Kossuth Lajos-tér 4. Zárda épület.

Apró hirdetések díja szávanként 4 fillér, vastagabb betűkkel 8 fillér.

Főmunkatársak:

A főiskola hallgatói

Felelős szerkesztő:

Wagner László dr.

Kiadó- és laptulajdonos:

Grohmann Gyula

A lap tiszta jövedelmének 25 százalékát a „Főiskolai-Kör Otthona“ javára fordítjuk.

Törvénytisztelet.

Ez az erős nemzetek, nagy népek egyik jellemvonása. Mi még ennyire nem vagyunk. A törvényeket alkalmazni csak akkor szeretjük, ha sokszor a közérdekkel ellentétes törekvéseink eszközeként használhatjuk azokat. Ha erre nem alkalmassak, akkor elkezdünk kiabálni, hogy a törvény rossz, azt alkalmazni nem lehet, — és tultesszük magunkat a haszontalanoknak hirdetett §§-okon. Így kezdődik a felfordulás mindenütt. Városunkban ez napirenden van. *Jaj azoknak a népeknek, kik törvényt, bíróságot tisztelni már nem tudnak.*

A bizottsági tagsági választási ügyekben bírói hatáskörrel felruházott igazoló választmány a decemberi választás ügyében döntött. A döntés így hangzik:

„Selmec- és Bélabánya sz. kir. város igazoló választmánya **Heincz Hugó elnök, Kachelmann Farkas, Gregus Antal, Stuller Gyula dr., Oszvaldt Gusztáv és Joerges Ágoston tagok** részvétele mellett 1907. évi január hó 29-én tartott ülésében az 1906. évi december hó 6-án megtartott választó eljárás ellen törvényszabta időben Hidvéghy Árpád bélabányai lakos választó által beadott felebbezést elbírálás alá véve a következő véghatározatot hozta:

A Selmecbányán 1906. évi december hó 6-án a törvényhatósági bizottságnak 1906. évi 355/8116. sz. közgyűlési határozatával kitzuzve volt s **Jezsovits Károly** küldött vezetésével megtartott választó eljárást, melyen, mint legtöbb szavazatot nyert választók megválasztott törvényhatósági bizottsági tagoknak elnökileg kijelentve lettek:

I. 1911. évi apr. hó 4-ig tartó megbizattással **Herrmann Miksa, Wagner László dr. és Ungár Kálmán dr.**

II. 1908. évi apr. hó 4-ig tartó megbizattással pedig **Guba Pál, Králik Károly és Fekete István:**

megsemmisíti és érvénytelennek jelenti ki.
Indokok:

Megsemmisítendő volt a választó eljárás, mert a becsatolt jegyzőkönyvből is megállapítható, hogy a szavazás nem vette kezdetét d. e. 9 órakor, úgy miként azt az 1886. XXI. t. c. 39. §-a rendeli, hanem **4 perccel később**, mely ok egymagában is elegendő alapot ad a választás érvénytelenítésére, de megsemmisítendő volt a vá-

lasztás azon a Hidvéghy Árpád bélabányai lakos választó felebbezésében is felhozott további indokból is, mert az 1886. XXI. t. c. 29. §-ának egyenes rendelkezése ellenére dacára annak, hogy a választók száma az 1905. évben 938 volt, a választás egy választó kerületben ejtetett meg, holott a m. kir. belügyminiszter **1892. évi április hó 14-én 25695/III. sz. alatt elrendelte, hogy Selmec- és Bélabánya sz. kir. város törvényhatósága területén a választás 2 választó kerületben ejtessék meg, minek folytán a város közgyűlése 1892. évi 91. sz. közgyűlési határozatában a szervezési szabályrendelet 4. §-ának hatályon kívül helyezése mellett megfelelőleg rendelkezett s e határozatát a m. kir. belügyminiszter 1892. július hó 18-án kelt 53991/III--5. sz. alatt jóváhagyta, mely jóváhagyó rendeletet a törvényhatóság 1892. évi 162. sz. közgyűlési határozatával is tudomásul vett.**

Az igazoló választmánynak jelen véghatározata az összes érdekelt-ekkel közöltetik azon figyelmeztetéssel, hogy az 1886. XXI. t. c. 43. §-a értelmében a kézbesítéstől számított 15 nap alatt felebbezéssel élhetnek a törvényhatóság állandó bíráló-választmányához, — jelen véghatározat **jogerőre emelkedése** után pedig közöltetni rendeltetik a város törvényhatóságával azon célból, hogy a megsemmisített választás helyett a közgyűlés új választást rendeljen el. (1886. XXI. t. c. 43. §.)

Selmecbányán, 1907. évi, január 29-én.

Heincz Hugó s. k. **Sztancsaj Miklós s. k.**
elnök. előadó főjegyző.

Ez bírói ítélet, ezt tisztelnünk kell és lehet is. A határozat a törvényes rendelkezéseknek megfelel.

Az 1886. XXI. t. c. 29. §-a párancsolólag írja elő, hogy ha a választók száma a 600-at meghaladja, a község 200—600 választóból álló külön választó kerületekre osztandó fel.

A 39. §. pedig világosan és határozottan úgy rendelkezik, hogy a választás reggeli 9 órakor kezdődik.

Az ítélkező bíróságban az elnökön és jegyzőn kívül a többiek a törvények alkalmazásához keveset értenek, mégis jól ítélkeztek. A bíróság és döntés (nem a személyek) előtt, tisztelettel meghajlunk.

Habár az igazoló választmány az alaki igazság megállapításánál törvényes rendelkezést sértett maga is, mert az 1886. XXI. t. c. 28.

§-ának rendelkezése ellenére ülésének idejét a szokott módon közhírré nem tette, — az igazság azért mégis igazság marad, — a választás szabálytalan volt s ennek folytán **érvénytelen.**

A törvényteleniséget azzá maguk a tények és nem azoknak bírói megállapítása teszi. Az ítélkező bíróság által elkövetett törvényteleniség a választás törvényteleniségén és érvénytelenségén mit sem változtat.

Az egészséges erkölcsi érzék kötelességévé teszi minden megválasztottnak, hogy a törvényteleniség észlelése után azonnal levonja magára nézve a következtetést és — törvénytelenül létesült jogot többé ne gyakoroljon, világosan beszélve már a 12-én tartandó közgyűlésen se jelenjék meg, habár ehez még jussa van az alaki jog szerint.

Felebbezni lehet. Ez jog. Ennek gyakorlása azonban ez esetben az erkölcsi kritikát ki nem állja és nem észszerű. A felebbezéssel a törvénytelen és érvénytelen választás törvényessé és érvényessé nem válik. Az igazoló választmány által elkövetett törvényteleniség orvoslása csak az újabb törvényteleniség pozitív kimutatásához vezethet. Az izgalom állandósíthattnék. Ezt kerülnünk kell, ez cél nem lehet.

A felebbezés azt a látszatot is keltené, mintha a választottak talán egyéni okokból ragaszkodnának a bizottsági tagsághoz és jogaik gyakorlását az alaki törvények kiaknázásával kívánnák lehetővé tenni. Erre a gyanúsításra a felebbezéssel okot adni nem szabad.

Tényként állapítjuk meg, hogy a választási eljárásnál az egyik törvényteleniséget a választási elnök, a másikat pedig azok követték el, akik a választást előkészítették. A választottak, az új polgármester erről nem tudott.

Ilyen törvényteleniségek a közönség sorsának irányítására hivatott törvényhatósági bizottság megal-

kitásánál már régen folynak, amint azt már többször hangoztattuk nyíltan. A miniszter 1892. évben tanította ki a törvényhatósági bizottságot az általunk hivatkozott törvényes rendelkezésekre, a közgyűlés ugyanebben az évben vette azt tudomásul és változtatta meg szabályrendeletét és — mégis másként cselekedett mindig.

Nagy köszönettel tartozunk az igazoló választmánynak, hogy most már másodizben hozott olyan határozatot, melylyel az általunk állított törvénytelenésekre maga is rámutat.

Brutus atyját, a rendszert gyilkolja. Remek egy látomány.

A választmány, melynek többsége a rendszer tipikus alakjaiból van összeállítva, páratlan önmegtagadással a törvényesség útjára lép, hamut szór fejére és meakulpát kiált — inkább, sem hogy a közönség választottait maga közt megtűrje. Csak most jut eszébe a törvényes rendelkezés, amikor a függetlenségi és 48-as párt, amely egész okosan nemcsak politikával, hanem városi közérdekű ügyekkel is foglalkozik, — akaratának szabad és spontán megnyilatkozásával a pártnak öt tagját választotta be a bizottságba.

Ez a tény és az, hogy a választmányban oly tagok is vannak, akik a formahibákkal azelőtt nem sokat törődtek, sőt sokkal lényegesebb formahibákat üdvösöknek állítottak, legnagyobb sajnálatunkra sokat levon az ítélkezés szépségéből.

Ennek a választmánynak ilyen ítélete a legszebb erkölcsi bizonyítvány ami öt emberünknek. Ugy látszik, hogy a közönség érdekeiért ez alatt a rövid idő alatt is elég jól küzdöttek. Az elismerést a választottak nevében köszönjük.

Mi kezdettől fogva a törvények tisztelét és a helyes erkölcsi felfogást hirdettük, az ítélkezésen csak örülnünk lehet, a megtérő bűnösöket pedig üdvözöljük.

A törvénnyel végeztünk, foglalkozunk az erkölcsökkel is jobban.

Mindazoknak a bizottsági tagoknak megválasztása, akik 1892. év óta választás útján kerültek a bizottságba, épen olyan törvénytelen és érvénytelen, mint a decemberben választottaké. Ezek az urak mindannyian jog nélkül ülnek a bizottságban.

Ismételjük, hogy a törvényteleniséget nem a tények bírói megállapítása, hanem maguk a tények képezik.

A helyes erkölcsi érzék azt hozza magával, hogy a törvénytelen és érvénytelen módon a bizottságba került összes tagok le-

vonják magukra nézve a következtetést és a tagságról önként lemondjanak. A törvény erre ugyan nem kötelez, de az erkölcs igen.

Mi ennek bekövetkezésében nem kételkedünk. Egész bizonyosak vagyunk abban, hogy jó példával az igazoló választmány választott tagjai fognak elől járni.

Minden embernek első sorban önmaga felett kell biráskodnia s tisztelgetni csak az a bíró érdemel, aki nemcsak mások, de maga iránt is szigorú, — következetes a helyes irányban.

Az erkölcs parancsai ezt követelik. Bonyodalmakat ez nem fog okozni. Választásnál mindegy, hogy 30 embert vagy csak 6-ot kell választani. Az érdekelteket kérjük, hogy a közérdek szempontjából ne nyugtalanodjanak, ez csak üdvös lesz.

A polgári erények gloriifikációját kíváncsisággal várjuk.

A választáshoz annak idején fogunk hozzászólni.

Gyáraink és munkásaink.

A tulipán mozgalom új erőt hozott hazánkba. Megértette a nemzet, hogy kár a sok nyersanyagot olcsó pénzért külföldre eladni, ezután a feldolgozott árut drágán visszavásárolni. A millió szorgalmas munkáskéz pedig munka hiány miatt Amerikába kénytelen vándorolni.

Most már sok az új vállalat, a kivándorlás mégis nemhogy csökkenne, hanem növekszik. A férfiak legjava hagyja el ezt a szép Kánaant. Mi az oka ennek?

Tekintsünk körül Selmecebányán. Van egy szivargyárunk 800 munkásnővel, egy kötőgyárunk 400 munkásnővel, egy inggyárunk 60-100 munkásnővel, egy cipőgyárunk 130-140 munkással és 20 munkásnővel. A többi kis vállalatnál találunk még vagy 100-120 munkást és ugyanannyi munkásnőt. Ha összegezzük, rájövünk, hogy 1640 munkásnővel szemben 260 férfi munkást alkalmazunk. A különféle cseledeket számba véve a női munkások száma meghaladja a 2000-et. A férfi munkások legfeljebb 500-an vannak.

Igaz, hogy a bányakincstár vagy 1500 embert foglalkoztat. A bányák mostani helyzete folytán azonban oly szülő, ki teheti, erre a pályára gyermekét nem adja. Aki tehát nálunk nem akar bányász vagy szuster lenni, annak el kell vándorolnia. Lehet még uri proletár is, ha szülei a taníttatásra valamit rászánnak; de ebből a fajtából is talán már elég van.

Mig a kormány a bányákat fönntartja, jobban mondván, amíg kedve lesz ráfizetni, addig a férfiak az éhenhalástól meg vannak mentve, de ha olyan kormány jön, amelyik azt találja mondani: elég volt! Aztán...? Vannak ugyan vállalataink, melyek 400-500 nőt tudnak még foglalkoztatni, de a férfiak otthon maradhatnak főzni, gyereket nevelni és — spirituszt inni.

Erre a tényre akartam az intéző körök figyelmét fölhívni. Bár nagyon igaz, hogy gyáraink úgy a város, mint az állam szempontjából igen szükségesek, de már elég lesz a női munkafoglalkoztatásból. Hiszen már nemeseléd sincsen. Ez legjobb bizonyítéka annak, hogy ez irányban már tulságba mentünk.

Tapasztalataimból tudom, hogy a bányakincstár itteni intéző körei nem bánnák, ha oly iparvállalatok létesülnének, melyek a fölötti munkaerőt fölvennék s így lassan azokat a telepeket, melyeket csak nagy időzattal lehet fenntartani, megszüntetve lehessen s csak a jobb üzemeket folytassa. Ha ilyen iparvállalatok létesülnének, bányászatunk megmaradna, iparunk növekednék, mert a bányászat deficitje csökkenne, munkásaink pedig itt maradhatnának. A deficitet most csak reális bányászati munkás elküldésével lehetne kiigazítani. Ezt pedig nem óhajtjuk.

A munkafoglalkoztatás jelzett hátrányai csak a jelenre vannak befolyással és egy kis jó tanítással lehetne ezen segíteni. Vannak azonban ennek olyan következményei is, melyek nemcsak a jelenre, de a jövőt is veszélyeztetik, az egész jövő nemzedéket s ezen már nem lehet segíteni.

Ha betekintünk a munkásnép házaiban körülnézünk kivált az ugynevezett külutcákban és a szomszédos községekben, legfeljebb 3-4 kis gyermeket találunk otthon legtöbbször egy tehetetlen öreg asszonyra, vagy egy 12-14 éves kis lányra bízva. A férfi a bányában van, a többi 14 éven felüli családtagok zintén a bányában, vagy a gyárakban dolgoznak. A férfi félben hazajön, a fáradt munka után 1/2—1 órát kell gyalogolnia míg a telepről hazaérkezik. Kit figyel a főzéshez? Maga fáradt, nem is ért hozzá. 20-30 fillérért szeszt és száraz kenyeret hozat, azzal elégti ki a gyerekeket és azt eszik ő is. — A fiugyerekek felügyelet híján 5-6 éves korukban szivarezuak.

Ezek a dolgok nem kivételes esetek. — Az iskolák túltömöttek; akadt olyan iskola, hol egy tanítónőre 50-60 gyerek jutott (Hegyébányán, hova a felső-rónai gyerekek is járnak). Attól a rosszul fizetett tanítónőtől alig lehet kivánni, hogy ő az 50-60 alkoholtól és nikotintól elbutított gyereket valamire jól megtanítsa. Ez a legjobb akarat mellett is lehetetlennek látszik.

Az anyák egészségesen, betegen, kénytelenek mindig kereset után járni, gyöngye, beteges gyermekeket szülnék a sok munka és hiányos táplálkozás folytán s ekként a jövő nemzedék testben és lélekben számítani bizonyossággal egyre jobban satnyul, a tuberkulózis hódít, a butaság terjed. Selmecebánya és vidéke büszke lehet, itt van a legtöbb idióta és nyomorék, a legnagyobb halálozási arány, 1000-ből meghal 30-40.

A bajokat orvosolni lehet és kell is. Mindenekelőtt jó iskolákat kell létesíteni, a létezőket javítani nemcsak a belvárosban, hanem az ugynevezett külutcákban és szomszédos községekben. Elegendő és jól fizetett tanítókat kell alkalmazni állami jelleggel. A tanító ne csak szép alkalmi beszédekkel tündököljék és a felebbvalók udvarlásában meritse ki erejét, hanem legyen tanító. Fizessük őket jól, de szorítsuk a tanításra. A tanítás ne legyen

egyoldalú. Ne neveljünk egymástól elzárkozó kasztokat, hanem első sorban becsületes és tisztességes embereket. Erre fektessünk főszlyt, a többi azután jön. Tisztességes embernek van vallása, van Istene.

A műveltebb munkásnak nagyobb az önfenntartási képessége, szorgalmasabb, megbízhatóbb, pontosabb. Jól nevelt, becsületes és tisztességes ember jobban ellent tud állni az itainak. Férfi munkásaink legnagyobb hibája az iszákosság, ennek egyik következménye a megbízhatatlanság, a munkakerülés is.

A gyárakat nem kell összpontosítani. Vállalatokat az ugynevezett külutakban is kell létesíteni, ezzel megadjuk a lehetőséget a szülőknek, hogy többet lehetnek családjuk körében, délben közösen étkezhetnek. Ez olcsóbbá teszi az életet, erkölcsösebb, erősebb családokat nevel. A munkások sok lábbelit és ruhát megtakarítanak, a megtakarított pénzt élelemre fordíthatják, a nagy utak és rossz idők fáradalmaitól mentesítjük őket. Az összpontosítás az emberies szempontokra sincs figyelemmel. A hasat hizlaljuk, a végtagokkal nem törődünk, ha mindent összpontosítunk.

A megindult irányban munkás társas és olvasó köröket kell szervezni s ezeket a magasabb műveltségük is keressék fel, hogy a jobb társaság folytán nemesebb gondolkodásra szokjanak. Az uri osztály tanulja meg a munkást, iparost megérteni, azután tisztelni és becsülni, ha ezt elértük, akkor már nem lesz a nehéz munka megvetett foglalkozás. Nincs rendjén az, hogy azoknak az embereknek, akik mindennapi szükségleteinket állítják elő, megvetés legyen a jutalma. Nyilvános, népies felolvasásokat kell rendezni.

Oly női jövedelmező munkárai kell gondoskodni, melyet háziiparszerűleg lehet vezetni. Az asszony a családfenntartásról így gondoskodhatik szintén s emellett háziasszonyi teendőit sem hanyagolja el. Gondoskodni kell olyan munkáról ebben az irányban, mellyel a kisebb hivatalnokok családtagjai is foglalkozhatnak, akkor majd nem kell a drágaságtól annyira félniök. Persze a munkát szeretni és az urhatnanságból engedni kell. Így majd megtanulják a munkát becsülni és megszűnik az a hamis felfogás, hogy aki egypár gimnáziumot végzett, inkább megy a városházára díjnoknak, mint iparosnak. Máshol a munka érdemessé tesz, nálunk megvetett. Külföldön érettségi vizsgával rendelkező sok iparos van, nálunk az ilyenek inkább kintlőnek 1000-1200 koronás hivatalokban.

Teremtani kell oly háziipart, melyet a bányászok is üzhetnek szabad idejükben. Ezeknek sok a szabad idejük, melyet csak téltelenségben töltenek, pedig sokan szeretnének foglalkozni, csak volna mivel. A munka nemesíti s az erény alapja, a téltelenség a bűn forrása.

Létesíteni kell oly vállalatokat, iparágakat, melyek kizárólag csak férfi munkást foglalkoztatnak. A bányakínestár kitanult mestereket ne alkalmazzon bányamunkára. A mesterektől ne vegyék el az általa kiképzett munkásokat. Az ilyenek legnagyobb része azért megy a bányába, mert ott csak 5-6 órát dolgozik akkor és úgy, ahogy neki épen jól esik. A bánya sok esetben menháza a dologkerülőeknek.

A törvényhatósági bizottság találjon módot oly kényszerrendszabály alkotására, amely minden részeges embert, ha uri nadrág is van rajta, minden köz- és nyilvános szolgálatától eltilt, az utcán minden részeges ember letartóztatását és 1-30 napi kényszermunkára való ítéletét rendeli el. Az mindegy, hogy sörtől, bortól vagy pálinkától részeg e valaki. Tegyenek felterjesztést ilyen törvény alkotása végett az országgyűléshez. Csak józan emberek cselekednek józanul.

A létesítendő vállalatokra és iparágakra nézve azok adhatnak tájékoztatást, akik ezekkel a dolgokkal állandóan és szakszerűen foglalkoznak. Nálunk teoretikusan mindenki sokat tud — papíron, de praktikusan csődöt mond a tudománya. A jogi, vagy bányászati képesítés még nem jár a gyári és ipari dolgokban való tájékozottsággal, amit némelyek sehogysem akarnak elhinni. Azoknál kell kérdezősködni és olyanokkal értekezni, akik azt tanulták, ehhez értenek, s akik szívesen is cselekednének. Hiba az, hogy ahol ilyenféle értekezlet van, mindenki beszél, csak a szakemberek hallgatnak — csupa tisztelettudásból.

(Szent igaz. Így csináltuk meg a selmecbányai gyufagyárat is. *A szerk.*)

Eichel Salamon.

Közgyűlési indítvány.

Az. 1907 február 12.-én megtartandó közgyűlés elé a következő indítvány lett előterjesztve:

„Tekintetes törvényhatósági bizottság!”

Méltóztassék határozatilag kimondani, hogy a város tulajdonát képező ugynevezett „Magasház”-ban a főispán részére fenntartott lakás 1907. március 1.-től kezdődőleg bérbeadás útján értékesíttessék s erről a főispán miheztartás végett értesíttessék.

Megokolás:

Városunk szegény, amint ezt már nagyon sokszor hallottuk és erősen tudjuk. Ezt székfoglaló beszédében maga polgármesterünk is kiemelte. Ennek a krónikus bajnak orvoslása céljából kijelentette, hogy: „ezen bajjal szembe kell állanunk, félre kell tenni minden más érdeket és egyesült erővel kell leküzdenünk az akadályokat, egyenesen és tántoríthatatlanul kell törekednünk a vége felé.” A törvényhatósági bizottsághoz szólva mondta azt is: „ebben kell egyesülniök Önöknek, tisztelt Uraim, az Önök választottaival a városi tisztviselőkkel.” Igérte: „én ezen ünnepélyes pillanatban határozottan és férfias nyíltsággal jelentem ki azt, hogy minden erőmmel azon leszek, hogy a város terhei kisebbedjenek, jövedelmi forrásai növekedjenek.”

Ezt nagyon jól mondta. Takarékoskodnunk kell, ahol csak lehet. Ha a lakást bérbe adjuk, legalább is 600 korona bért kaphatunk. Ennyivel fognak csökkenni a város terhei és emelkedni jövedelmek.

Más haszna is lesz. A városban most sincs elegendő tisztességes lakás, egygyel mindjárt több lesz. De tartozunk városunk vendéglős polgárainak is azzal, hogy keresetüket ne rontsuk, ha már a nagy és terhes kereseti adót s ezután a nagy pótdadót fizetik.

Közkedveltségű főispánunk az 1886. XXI.

t. c. 58 és 63. §§-ainak rendelkezései szerint első osztályú minisztertanácsosi fizetést kap s „amennyiben természetbeni lakása nincsen, szállásbérére is ugyanazon rangosztály szerint állapíttatik meg, „egyéb járandóságai” is ehhez vannak szabva.

Ezek határozottan nagyon szép járandóságok. Egész bizonyos vagyok abban, hogy ő, aki oly végtelenül kegyes, maga sem kívánja, hogy szegény városunk ilyen nagy anyagi áldozatot hozzon érte, különösen azért nem, mert anyagiilag nemcsak rendezett, de nagyon jó viszonyoknak örvend — értesülésem szerint.

De nem is jöhet önmagával ellenkezésbe, mert a polgármester székfoglalása alkalmával azt mondta: „a város pénzügyi, gazdasági viszonyai súlyosak” és maga kérte a polgármestert, „hogy kiváló gondot fordítson a város anyagi ügyeinek rendezésére,” kijelentette még azt is: „bizom, hogy a nagy feladatokkal megküzdni akar és tud is.”

Ő sokkal igazságosabb, semhogy járandóságait kétszeresen élvezze, az államtól is, a várostól is.

Nagyon örvendek, hogy egyszer végre olyan indítványt tehetek, amelyet mindenki támogatni fog.

Ebben nem kételkedhetem, mert választáskor az egyik szószóló azt mondta, hogy: „az a közönség, amely oly igaz lelkesedéssel választotta meg polgármesterét, azt igaz akarattal, jó szándékkal támogatni is fogja míg e város javát szolgálja s aki ekkor sem támogatja, az nem igaz barátja, nem igaz polgára e városnak.”

Legalább felebbeznem nem kell.

Tisztelettel

Wagner László dr.

KIS KOMÉDIÁK.

És mégis, mégis . . .

Színhely: a főispán fogadó szobája.

A huszár: (belép) Gyün az öreg! Mit csinálnak azzal a két pasással? mindenáron beakarnak jönni.

A titkár: Számár! Mond, hogy a méltóságos úr elutazott. (a belépő főispán elé siet) Jó reggelt kívánok méltóságos uram!

A főispán: (izgatottan) Oda vagyok, tönkre megyek, bevagyok csapva, levagyok főzve! — Képzeld, na mit szól ehhez, — kineveztek professzornak!

A titkár: Kít?

A főispán: Csuka Balambért, a jelöltemet! Már most azt szeretném tudni, hol a menydörgős haragba kapok Bagos és Kóród számára rendőrfőkapitányt? Csak nem mehetek bele a Gémeskúthy kinevezésébe?

A titkár: Ha muszáj!?

A főispán: Nem, nem és nem. Ki nem állhatom, nem bizok benne, punktum. Hogy képzeld ilyet, hiszen ő izé, hogy is mondjam csak —

A titkár: Negyvennyolcas?

A főispán: Az is, meg aztán ki nem állhatom, ha a tisztviselőim a saját eszüikkel gondolkoznak! (Kimerülve a karoszkékbe dől, ide-oda csapkodja irásait. Rövid szünet után) Keresett

kitásánál már régen folynak, amint azt már többször hangoztattuk nyíltan. A miniszter 1892. évben tanította ki a törvényhatósági bizottságot az általunk hivatkozott törvényes rendelkezésekre, a közgyűlés ugyanebben az évben vette azt tudomásul és változtatta meg szabályrendeletét és — mégis másként cselekedett mindig.

Nagy köszönettel tartozunk az igazoló választmánynak, hogy most már másodizben hozott olyan határozatot, melylyel az általunk állított törvénytelenésekre maga is rámutat.

Brutus atyját, a rendszert gyilkolja. Remek egy látomány.

A választmány, melynek többsége a rendszer tipikus alakjaiból van összeállítva, páratlan önmegtagadással a törvényesség útjára lép, hamut szór fejére és meakulpát kiált — inkább, sem hogy a közönség választottait maga közt megtűrje. Csak most jut eszébe a törvényes rendelkezés, amikor a függetlenségi és 48-as párt, amely egész okosan nemcsak politikával, hanem városi közérdekű ügyekkel is foglalkozik, — akaratának szabad és spontán megnyilatkozásával a pártnak öt tagját választotta be a bizottságba.

Ez a tény és az, hogy a választmányban oly tagok is vannak, akik a formahibákkal azelőtt nem sokat törődtek, sőt sokkal lényegesebb formahibákat üdvösöknek állítottak, legnagyobb sajnálatunkra sokat levon az ítélkezés szépségéből.

Ennek a választmánynak ilyen ítélete a legszebb erkölcsi bizonyítvány ami öt emberünknek. Ugy látszik, hogy a közönség érdekeiért ez alatt a rövid idő alatt is elég jól küzdöttek. Az elismerést a választottak nevében köszönjük.

Mi kezdettől fogva a törvények tisztelét és a helyes erkölcsi felfogást hirdettük, az ítélkezésen csak örülnünk lehet, a megtérő bünnösöket pedig üdvözljük.

A törvénnyel végeztünk, foglalkozunk az erkölcsökkel is jobban.

Mindazoknak a bizottsági tagoknak megválasztása, akik 1892. év óta választás útján kerültek a bizottságba, épen olyan törvénytelen és érvénytelen, mint a decemberben választottaké. Ezek az urak mindannyian jog nélkül ülnek a bizottságban.

Ismételjük, hogy a törvényteleniséget nem a tények bírói megállapítása, hanem maguk a tények képezik.

A helyes erkölcsi érzék azt hozza magával, hogy a törvénytelen és érvénytelen módon a bizottságba került összes tagok le-

vonják magukra nézve a következtetést és a tagságról önként lemondjanak. A törvény erre ugyan nem kötelez, de az erkölcs igen.

Mi ennek bekövetkezésében nem kételkedünk. Egész bizonyosak vagyunk abban, hogy jó példával az igazoló választmány választott tagjai fognak elől járni.

Minden embernek első sorban önmaga felett kell biráskodnia s tisztelgetni csak az a bíró érdemel, aki nemcsak mások, de maga iránt is szigorú, — következetes a helyes irányban.

Az erkölcs parancsai ezt követelik. Bonyodalmakat ez nem fog okozni. Választásnál mindegy, hogy 30 embert vagy csak 6-ot kell választani. Az érdekelteket kérjük, hogy a közérdek szempontjából ne nyugtalanodjanak, ez csak üdvös lesz.

A polgári erények glorifikációját kíváncsisággal várjuk.

A választáshoz annak idején fogunk hozzászólni.

Gyáraink és munkásaink.

A tulipán mozgalom új erőt hozott hazánkba. Megértette a nemzet, hogy kár a sok nyersanyagot olcsó pénzért külföldre eladni, azután a feldolgozott árut drágán visszavásárolni. A millió szorgalmas munkás pedig munka hiány miatt Amerikába kénytelen vándorolni.

Most már sok az új vállalat, a kíváncsorság mégis nemhogy csökkenne, hanem növekszik. A férfiak legjava hagyja el ezt a szép Kánaant. Mi az oka ennek?

Tekintsünk körül Selmebányán. Van egy szivargyárunk 800 munkásnővel, egy kötőgyárunk 400 munkásnővel, egy inggyárunk 60-100 munkásnővel, egy cipőgyárunk 130-140 munkással és 20 munkásnővel. A többi kis vállalatnál találunk még vagy 100-120 munkást és ugyanannyi munkásnőt. Ha összegezzük, rájövünk, hogy 1640 munkásnővel szemben 260 férfi munkást alkalmazunk. A különféle cselekedet számba véve a női munkások száma meghaladja a 2000-et. A férfi munkások legfeljebb 500-an vannak.

Igaz, hogy a bányakincstár vagy 1500 embert foglalkoztat. A bányák mostani helyzete folytán azonban oly szülő, ki teheti, erre a pályára gyermekét nem adja. Aki tehát nálunk nem akar bányász vagy szuster lenni, annak el kell vándorolnia. Lehet még uri proletár is, ha szülei a taníttatásra valamit rászánnak; de ebből a fajtából is talán már elég van.

Míg a kormány a bányákat fönntartja, jobban mondva, amíg kedve lesz ráfizetni, addig a férfiak az éhenhalástól meg vannak mentve, de ha olyan kormány jön, amelyik azt találja mondani: elég volt! Aztán...? Vannak ugyan vállalataink, melyek 400-500 nőt tudnak még foglalkoztatni, de a férfiak otthon maradhatnak főzni, gyereket nevelni és — spirituszt inni.

Erre a tényre akartam az intéző körök figyelmét fölhívni. Bár nagyon igaz, hogy gyáraink úgy a város, mint az állam szempontjából igen szükségesek, de már elég lesz a női munkafoglalkoztatásból. Hiszen már megeseléd sincsen. Ez legjobb bizonyítéka annak, hogy ez irányban már tulságba mentünk.

Tapasztalataimból tudom, hogy a bányakincstár itteni intéző körei nem bánnák, ha oly iparvállalatok létesülnének, melyek a fölötti munkaerőt fölvennék s így lassan azokat a telepeket, melyeket csak nagy időzattokkal lehet fenntartani, megszüntetve lehessen s csak a jobb üzemeket folytatni. Ha ilyen iparvállalatok létesülnének, bányászatumk megmaradna, iparunk növekednék, mert a bányászat deficitje csökkenne, munkásaink pedig itt maradhatnának. A deficitet most csak reális bányászattal, sok munkás elküldésével lehetne kiigazítani. Ezt pedig nem óhajtjuk.

A munkafoglalkoztatás jelzett hátrányai csak a jelenre vannak befolyással és egy kis jótanáccsal lehetne ezen segíteni. Vannak azonban ennek olyan következményei is, melyek nemcsak a jelenre, de a jövőt is veszélyeztetik, az egész jövő nemzedéket s ezen már nem lehet segíteni.

Ha mégis ma a munkásnép házaiban körülnézünk, látjuk az ugynevezett külutcsákban élő szomszédos községekben, legfeljebb 3-4 kis gyermeket találunk otthon legtöbbször egy tehetetlen öreg asszonyra, vagy egy 12-14 éves kis lányra bízva. A férfi a bányában van, a többi 14 éven felüli családtagok szintén a bányában, vagy a gyárakban dolgoznak. A férfi délben hazajön, a fáradt munka után 1/2—1 órát kell gyalogolnia míg a telepről hazaérkezik. Kit figyeljen a főzéshez? Maga fáradt, nem is ért hozzá. 20-30 fillérért szeszt és száraz kenyeret hozat, azzal elégti ki a gyerekeket és azt eszik ő is. — A fiugyerekek felügyelet híján 5-6 éves korukban szivarezuak.

Ezek a dolgok nem kivételes esetek. — Az iskolák túltömöttek; akadt olyan iskola, hol egy tanítónőre 50-60 gyerek jutott (Hegybányán, hova a felső-rónai gyerekek is járnak). Attól a rosszul fizetett tanítónőtől alig lehet kívánni, hogy ő az 50-60 alkoholtól és nikotintól elbutított gyereket valamire jól megtanítsa. Ez a legjobb akarat mellett is lehetetlennek látszik.

Az anyák egészségesen, betegen, kénytelenek mindig kereset után járni, gyöngye, beteges gyermekeket szülnék a sok munka és hiányos táplálkozás folytán s ekként a jövő nemzedék testben és lélekben számítani bizonyossággal egyre jobban satnyul, a tuberkulózis hódít, a butaság terjed. Selmebánya és vidéke büszke lehet, itt van a legtöbb idióta és nyomorék, a legnagyobb halálozási arány, 1000-ból meghal 30-40.

A bajokat orvosolni lehet és kell is. Mindenekelőtt jó iskolákat kell létesíteni, a létezőket javítani nemcsak a belvárosban, hanem az ugynevezett külutcsákban és szomszédos községekben. Elegendő és jól fizetett tanítókat kell alkalmazni állami jelleggel. A tanító ne csak szép alkalmi beszédekkel tündököljék és a felebbvalók udvarlásában meritse ki erejét, hanem legyen tanító. Fizessük őket jól, de szorítsuk a tanításra. A tanítás ne legyen

egyoldalú. Ne neveljünk egymástól elzárkozó kasztokat, hanem első sorban becsületes és tisztességes embereket. Erre fektessünk fősúlyt, a többi azután jön. Tisztességes embernek van vallása, van Istene.

A műveltebb munkásnak nagyobb az önfenntartási képessége, szorgalmasabb, megbízhatóbb, pontosabb. Jól nevelt, becsületes és tisztességes ember jobban ellent tud állni az italnak. Férfi munkásaink legnagyobb hibája az iszákosság, ennek egyik következménye a megbízhatatlanság, a munkakerülés is.

A gyárakat nem kell összpontosítani. Vállalatokat az ugynevezett külutakban is kell létesíteni, ezzel megadjuk a lehetőséget a szülőknek, hogy többet lehetnek családjuk körében, délben közösen étkezhetnek. Ez olcsóbbá teszi az életet, erkölcsösebb, erősebb családokat nevel. A munkások sok lábballit és ruhát megtakarítanak, a megtakarított pénzt élelemre fordíthatják, a nagy utak és rossz idők fáradalmaitól mentesítjük őket. Az összpontosítás az emberies szempontokra sincs figyelemmel. A hasat hizlaljuk, a végtagokkal nem törődünk, ha mindent összpontosítunk.

A megindult irányban munkás társas és olvasó köröket kell szervezni s ezeket a magasabb műveltségük is keressék fel, hogy a jobb társaság folytán nemesebb gondolkodásra szokjanak. Az uri osztály tanulja meg a munkást, iparost megérteni, azután tisztelni és becsülni, ha ezt elértük, akkor már nem lesz a nehéz munka megvetett foglalkozás. Nincs rendjén az, hogy azoknak az embereknek, akik mindennapi szükségleteinket állítják elő, megvetés legyen a jutalma. Nyilvános, népies felolvasásokat kell rendezni.

Oly női jövedelmező munkáról kell gondoskodni, melyet háziiparszerűleg lehet vezetni. Az asszony a családfenntartásról így gondoskodhatik szintén s emellett háziasszonyi teendőit sem hanyagolja el. Gondoskodni kell olyan munkáról ebben az irányban, mellyel a kisebb hivatalnokok családtagjai is foglalkozhatnak, akkor majd nem kell a drágaságtól annyira félniök. Persze a munkát szeretni és az urhatnanságból engedni kell. Így majd megtanulják a munkát becsülni és megszűnik az a hamis felfogás, hogy aki egypár gimnáziumot végzett, inkább megy a városházára díjuoknak, mint iparosnak. Máshol a munka érdemessé tesz, nálunk megvetett. Külföldön érettségi vizsgával rendelkező sok iparos van, nálunk az ilyenek inkább kintlónak 1000-1200 koronás hivatalokban.

Teremtani kell oly háziipart, melyet a bányászok is űzhetnek szabad idejükben. Ezeknek sok a szabad idejük, melyet csak tétlenségben töltenek, pedig sokan szeretnének foglalkozni, csak volna mivel. A munka nemesíti s az erény alapja, a tétlenség a bűn forrása.

Létesíteni kell oly vállalatokat, iparágakat, melyek kizárólag csak férfi munkást foglalkoztatnak. A bányakincstár kitanult mestereket ne alkalmazzon bányamunkára. A mesterektől ne vegyék el az általa kiképzett munkásokat. Az ilyenek legnagyobb része azért megy a bányába, mert ott csak 5-6 órát dolgozik akkor és úgy, ahogy neki éppen jól esik. A bányások esetben menháza a dologkerülőknél.

A törvényhatósági bizottság találjon módot oly kényszerrendszabály alkotására, amely minden részeges embert, ha uri nadrág is van rajta, minden köz- és nyilvános szolgálatától eltilt, az utcán minden részeges ember letartóztatását és 1-30 napi kényszermunkára való ítéletét rendeli el. Az mindegy, hogy sörtől, bortól vagy pálinkától részeg-e valaki. Tegyenek felterjesztést ilyen törvény alkotása végett az országgyűléshez. Csak józan emberek cselekednek józanul.

A létesítendő vállalatokra és iparágakra nézve azok adhatnak tájékoztatást, akik ezekkel a dolgokkal állandóan és szakszerűen foglalkoznak. Nálunk teoretice mindenki sokat tud — papíron, de praktice csődöt mond a tudománya. A jogi, vagy bányászati képesítés még nem jár a gyári és ipari dolgokban való tájékozottsággal, amit némelyek sehogysem akarnak elhinni. Azoknál kell kérdezősködni és olyanokkal értekezni, akik azt tanulták, ehhez értenek, s akik szívesen is cselekednének. Hiba az, hogy ahol ilyenféle értekezlet van, mindenki beszél, csak a szakemberek hallgatnak — csupa tisztelettudásból.

(Szent igaz. Így csináltuk meg a selmecebányai gyufagyárat is. *A szerk.*)

Eichel Salamon.

Közgyűlési indítvány.

Az 1907 február 12-én megtartandó közgyűlés elé a következő indítvány lett előterjesztve:

„Tekintetes törvényhatósági bizottság!”

Méltóztassék határozatilag kimondani, hogy a város tulajdonát képező ugynevezett „Magasház”-ban a főispán részére fenn tartott lakás 1907. március 1.-től kezdődőleg bérbeadás útján értékesíttessék s erről a főispán mihez tartás végett értesíttessék.

Megokolás:

Városunk szegény, amint ezt már nagyon sokszor hallottuk és erősen tudjuk. Ezt székfoglaló beszédében maga polgármesterünk is kiemelte. Ennek a krónikus bajnak orvoslása céljából kijelentette, hogy: „ezen bajjal szembe kell állanunk, félre kell tenni minden más érdeket és egyesült erővel kell leküzdenünk az akadályokat, egyenesen és tántoríthatatlanul kell törekednünk a végcél felé.” A törvényhatósági bizottsághoz szólva mondta azt is: „ebben kell egyesülniök Önöknek, tisztelt Uraim, az Önök választottaival a városi tisztviselőkkel.” Igérte: „én ezen ünnepélyes pillanatban határozottan és férfias nyíltsággal jelentem ki azt, hogy minden erőmmel azon leszek, hogy a város terhei kisebbedjenek, jövedelmi forrásai növekedjenek.”

Ezt nagyon jól mondta. Takarékoskodnunk kell, ahol csak lehet. Ha a lakást bérbe adjuk, legalább is 600 korona bért kaphatunk. Ennyivel fognak csökkenni a város terhei és emelkedni jövedelmei.

Más haszna is lesz. A városban most sincs elegendő tisztességes lakás, egygyel mindjárt több lesz. De tartozunk városunk vendéglős polgárainak is azzal, hogy keresetüket ne rontsuk, ha már a nagy és terhes kereseti adót s ezután a nagy pótdótot fizetik.

Közkedveltségű főispánunk az 1886. XXI.

t. c. 58 és 63. §§-ainak rendelkezései szerint első osztályú minisztertanácsosi fizetést kap s „amennyiben természetbeni lakása nincsen, szállásbérére is ugyanazon rangosztály szerinti állapíttatik meg, „egyéb járandóságai” is ehhez vannak szabva.

Ezek határozottan nagyon szép járandóságok. Egész bizonyos vagyok abban, hogy ő, aki oly végtelenül kegyes, maga sem kívánja, hogy szegény városunk ilyen nagy anyagi áldozatot hozzon érte, különösen azért nem, mert anyagilag nemcsak rendezett, de nagyon jó viszonyoknak örvend — értesülésem szerint.

De nem is jöhet önmagával ellenkezésbe, mert a polgármester székfoglalása alkalmával azt mondta: „a város pénzügyi, gazdasági viszonyai súlyosak” és maga kérte a polgármestert, „hogy kiváló gondot fordítson a város anyagi ügyeinek rendezésére,” kijelentette még azt is: „bizom, hogy a nagy feladatokkal megküzdési akar és tud is.”

Ő sokkal igazságosabb, semhogy járandóságait kétszeresen élvezze, az államtól is, a várostól is.

Nagyon örvendek, hogy egyszer végre olyan indítványt tehetek, amelyet mindenki támogatni fog.

Ebben nem kételkedhetem, mert választáskor az egyik szószóló azt mondta, hogy: „az a közönség, amely oly igaz lelkesedéssel választotta meg polgármesterét, azt igaz akarattal, jó szándékkal támogatni is fogja míg a város javát szolgálja s aki ekkor sem támogatja, az nem igaz barátja, nem igaz polgára a városnak.”

Legalább felebbeznem nem kell.

Tisztelettel

Wagner László dr.

KIS KOMÉDIÁK.

És mégis, mégis . . .

Színhely: a főispán fogadó szobája.

A huszár: (belép) Gyűn az öreg! Mit csináljak azzal a két pasassal? mindenáron beakarnak jönni.

A útkár: Szamárr! Mond, hogy a méltóságos úr elutazott. (a belépő főispán elé siet) Jó reggelt kívánok méltóságos uram!

A főispán: (izgatottan) Oda vagyok, tönkre megyek, bevagyok csapva, levagyok főzve! — Képzeld, na mit szól ehhez, — kinevezték professornak!

A útkár: Kít?

A főispán: Csuka Balambért, a jelöltemet! Már most azt szeretném tudni, hol a menydörgős haragba kapok Bagos és Kóród számára rendőrfőkapitányt? Csak nem mehetek bele a Gémeskúthy kinevezésébe?

A útkár: Ha muszáj!?

A főispán: Nem, nem és nem. Ki nem állhatom, nem bizok benne, punktum. Hogy képzeld, hiszen ő izé, hogy is mondjam csak —

A útkár: Negyvennyolcas?

A főispán: Az is, meg aztán ki nem állhatom, ha a tisztviselőim a saját eszüikkel gondolkoznak! (Kimerülve a karos-székbe dől, ide-oda csapkodja irásait. Rövid szünet után) Keresett

valaki?

A títár: Senki. Két protekció hajhász, éppen most dobtam ki őket.

A főispán: Talán csak nem főkapitány jelölök?

A títár: De igen.

A főispán: (dühösen) Szerencsétlen ember. (Kívül zaj.)

A huszár: Ne izéljen mondom, mert sünyön rúgom.

Dr. Fischer: Micsoda konfidencia! Engem akar ugratni? Láttam mikor bement! (Birkóznak; végre kitepi magát a huszár karjai közül és azzal az oldalával, a melyiken nincs az orra a főispán fogadójaiba támo-lyog. Általános csodálkozás)

A főispán: Na mi lesz itt?

Dr. Fischer: Azon alázatos kérelemmel stb.

A títár: (magában) Ehhez mégis csak pofa kell. Még a méltóságos úr címét is felírta; azt hittem tényleg elment.

A főispán: (Fischerhez) Hát bajos, nagyon bajos. Kvalifikációja?

Dr. Fischer: Sokoldalú. Betéve tudom a Btkv.-t. Többszörös kitüntető oklevél Szeged, Illava, Vác stb.

A főispán: Bajos, nagyon bajos. Ismerős a vidéken?

Dr. Fischer: Hogy ismerős e? Mint amerikai ültetvényes alkudoztam ezelőtt 5 évvel a szandriki ezüstáru gyárra. Rendőri kalauzolástan részeseülve bejártam az egész vidéket. Az akkor főkapitány lekötözött emberem, arany órával pecsételt barátom. (Elérzékenyülve) Az utolsó feleségem — gondolom a 17.-ik is onnan származott volna, de jött Székesfehérvár, szép terveim Waterloója.

A főispán: Tehát előjegyzem. Igazán örvendek, hogy ily érdemes ember...

Dr. Fischer: Semmi hálálkodás! (Az asztalra tesz egy aranyórát s azután el.)

A huszár: (ajtót nyit) pogánda Pókróc Benedegúz úr óhajt méltósággal beszélni.

A főispán: Bocsássad be!

Pókróc: Rendkívül fájna, ha a döntés után érkeznek, mert én is Bagos és Kóród stb.

A főispán: Fájdalom későn. — Talán nem is vállalkozna nagy arányú terveim...

Pókróc: Tervek? Kérem azokat természetesen végre fogjuk hajtani.

A főispán: (magában) Vállalkozó szellem! (Pókróchoz) Először is...

Pókróc: A rend!

A főispán: Várjon, most én beszélek. A rend az utolsó! Először is elő kell készíteni a kerületet, a választó polgárokat Muki gróf kis fia számára.

A títár: Az még fiatal, csak 19 éves!

A főispán: Nem baj! Az átmeneti időszak eltart vagy 5 évig, akkor 24 éves lesz, tehát máris politikai szabaddúsó. Másodszor rendőrökkel kell őriztetni a főiskolát, hogy el ne vigyék. Harmadszor az idegen forgalom kedvéért minden városukba érkező embert 4 hónapig rendőri fedezet mellett ott kell tartani, a főiskolaihallgatókat kivéve; azokat jobb, ha nem látom. Negyedszer a ki-be- és feljelentő

hivatal kiterjesztése a háziállatokra. Ötödször az ifjuság megrendszabályozása.

A títár: Ez ugyan kemény dió!

A főispán: Nekem mondja?

Pókróc: Tessék rám bízni. Csak a nevüket halljam olyan dühbe jövök, hogy ötot is megennék úgy éhgyomorra. Na, adnék én nekik! (Elragadja a lelkesedés, ordítva bottal nekiront az ablaknál ülő títárnak) Igazolójegyet! Ne üvölsön! Ne csoportosuljon. Oszoljon szét!

A főispán: (meghatva) Nagyon jól van barátom! Tehát előjegyzem. Ezek után csak arra intem, igyekezzék ott-hon is mindenkit lekenyerezni. Megengedem pl. hogy az Erdősi emléktáblára 10 koronával hozzá járuljon.

Pókróc: Ezt is megteszem. (Bár már lát-nám! Szédő.)

A főispán: Végül s ezt nem mulaszthatom szívéré kötni, járjon el a város grófi képviselőjénél is, hogy magát nála bemutassa.

Pókróc: Nem lehet, nagyon el van foglalva.

A főispán: No ja. Az államügyek.

Pókróc: Azok éppen nem. Hanem sok a bál Budapesten és ő főrendező-sége nem ér rá ilyen alacsony ügyekkel törődni.

A főispán: Tehát rendben vagyunk édes öregem. (Megöleli.)

Pókróc: Rendben vagyunk. (El.)

A főispán: Na mit szól ehhez? Hm? (Meg-elégedetten mosolyog.)

A títár: Azért avval a Gémeskúthyval is lesz még zavar.

A főispán: Zavar? Nem lesz zavar. Tudja mit? Irja meg neki, hogy terhelő adatok birtokában vagyok, félemlítse meg, a milyen gavallér még főbelövi magát.

A títár: Gondolja méltóságod?

A főispán: Hopp! Várjon csak. Egy frappáns eszme. Ilyet csak egy zseni, ilyet csak én tudok kitalálni. (Diadalmas arcot és egy félív papirost vágva) Üljön ide! Ez aztán egy gondolat!

A títár: Parancsol méltóságod?

A főispán: Irja meg rögtön Gémeskúthy ki-nevezését! Hátha örömben üti meg a guta.

Pont.

HIREK.

— **Értesítés.** A „*Selmecbányai kereskedők ipartársulata*“ az összes kereskedőkkel egyetértőleg elhatározta, hogy *üzleteiket folyó hó 11-étől este 8 órakor zárják. Ennélfogva kérjük a t. c. közönséget, hogy szükségleteit saját érdekében is a jelzett naptól a záróra előtt szilveszterjék beszerezni.*

Az elnökség.

A 8 órai zárásba egyedül **Barok Ferenc** kereskedő nem egyezett bele. Mint értesültünk a kereskedők ipartársulata érvényt akarván szerezni az egyöntetű eljárásnak, miután nevezett kereskedő vásárlói az üzlet környékén lakó főiskolai polgárságból kerülnek ki, átiratot fog intézni a fő-

iskolai polgársághoz azon kéressel, hogy Barok Ferencről **este 8 órán túl ne vásároljanak.**

— **A budapesti földtani intézet ünnepe.** Böckh János a magyar földtani intézet igazgatója, Böckh Húgó dr. bányatanácsos, a főiskola geologia tanszéke professorának édesatyja a múlt hó 30-án töltötte be szolgálatának harminchatodik és igazgatóságának huszonötödik esztendejét. Ebből az alkalomból a földtani intézet tisztikara meleg házi ünnepséget rendezett. Az intézet előadótermében összegyülekeztek az összes geologusok, vegyészek és bányamérnökök s a küldöttségileg meghívott igazgatót telegdi Róth Lajos főbányatanácsos és főgeologus lelkes beszéddel üdvözölte. E házi ünnepséghez a nyilvánosságna is van elismerő szava. Böckh Jánosnak érdeme, hogy a vezetése alatt álló magyar tudományos intézmény olyan szépen fejlődött, úgy, hogy ma Europa e nemű intézetei között a legelső helyen áll. Az ő érdeme, hogy fel tudta kelteni a magánáldozatkészséget az intézet céljaira, mint azt Semsey Andornál, a földtani intézet páratlan bőkezűségű mecenásánál látjuk. Mi volt a földtani intézet 25 évvel ezelőtt s micsoda ma? Akkor az intézet 4 geologussal dolgozott, ma már 20 tagja van. Előbb néhány szobában megfért, ma pedig pompás gyűjteményei, tagjainak tudományos munkái diszes, nagy palotát töltenek meg. S mindez Böckh János fáradhatatlan munkásságának köszönhető.

— **A Podhragyi jubileum** rendező bizottsága f. hó 2-án nagy érdeklődés mellett gyűlést tartott. Fodor László dr. elnöklésével elhatározták, hogy **a jubileumi ünnepség február 24-én lesz.** Az ünnepség programja szerint e napon délelőtt fél 9 órakor tót prédikáció, 9 órakor a jubiláns szt. miséje lesz, s azután magyar ünnepi szt. beszéd. Tíz órától kezdve tisztelgések lesznek. A selmecbányai hívek nevében Fodor László dr. fog üdvözlő beszédet mondani, a patronatus nevében Horváth Kálmán. Azután a többi küldöttségek tisztelegnek. Alaposabb megbeszélés tárgyát képezte az alapítványi gyűjtőív következő mondata: „a begyűlt összeg a kath. gimnázium kiegészítésére, vagy más kath. célra fog fordítatni.“ Többen szóltak hozzá a kérdéshez, s abban állapodtak meg, hogy elsősorban és egyedül a gimnázium kiegészítésére teszik a tiszteleti alapítványt és kamatoztatják mindaddig, míg a cél megvalósítása tényé nem válhatik. Ha a most fennálló hat osztályú ginázium megszűnik, vagy azt áthelyezik, akkor lép jogosan érvénybe a másik terv, vagyis az alapítványi összegnek más célra való fordítása. Február 17-én délután 3 órakor ismét gyűlést tartanak, melyre meghívót nem küldenek szét.

— **Felolvasás.** A selmecbányai gyógyászati és természettudományi egyesület orvostudományi szakosztálya f. hó 2-án, szombaton d. u. 5 órakor tartotta a főiskola bányavegytani termében szakülését, a melynek tárgya Dr. Szegedi Sándor orvos felolvasása volt „a venereás (vér) megbetegedésekről.“ A felolvasó tudományos s mégis népszerű előadását nagy hallgatóság élvezte végig.

— **Statisztika a szerelemről.** Egy könyv fekszik előttünk, a statisztikai hivatal évkönyve. S aki még ezek után is az ég felé emeli szemét és a világ romlása fölött sópánkodik, az nem tudja mit cselekszik.

Az országos statisztikai hivatal megjelent hiteles adatai szerint széles szép Magyarországon egy, mond: egyetlen hűtlenségi eset fordult elő. És ez is, a puritán erkölcsök szeplőtelenségének, szüzi makulátlanságának megcsufítója — férfi volt.

Hogy a házasság iránt mennyire kisebbedett a vonzalom, mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy esztendő leforgása alatt mindössze öt halandónak jutott eszébe, hogy egyszerre két feleséget tartson. Ezek az urak is, kik a veszedelmes fényűzést megengedték maguknak, csakhamar belátták, hogy bolondságot követtek el és közülök négyen idejekorán jóvátették botlásukat: törvényesen elváltak — mindkét nejüktől.

A statisztikának, a számok sűrű tömkelegének még egy verőfényes lapja van, mely a szöktetésekről mond krónikát. De azért bizonyos mélabús hangulat, a régi jó idők után való sóvárgás lep meg bennünket, hogy olvassuk; kegyetlen apák örökösége csak száztizenkét esetben maradt eredménytelen, ennyi ugyanis az elszöktetett leányok száma. A legtöbb közülök egyetlen leány volt. Valóban sajtáságos és elszomorító jelenség, hogy a nyolc leányos familiákban a szöktetés csak elvétve fordult elő.

Jönnek azután a siralmas adatok. Véres árnyak szállnak ki a betűk közül. Négy száz nő fojtotta bele ártatlan porontyába a lelket. Szégyentől és megvetéstől reszkető cselédleányok, könnyűvérű, a legszen- tebb hivatástól, a nevelés gondjaitól szabadulni akaró léha asszonyok — ölte. Négy száz élet csirájában vált semmivé...

Négy száz anyát ért utól a büntető igazságszolgáltatás s a börtön sötétsége borul rájuk, kiengesztelendő bűnüket. De vajjon van-e vezeklés, mely feloldja az ilyen vétkeket? És mennyi akad közöttük, aki nem vétkezett? Erre nem felel a statisztika.

— **A tartalékos katonák behívása.** Az idén, mint értesülünk, a tartalékos katonákat négy ízben hívják be fegyvergyakorlatra. Két tavaszi, egy nyári és egy őszi fegyvergyakorlat lesz. A tartalékosokat első ízben március 20-án, majd április 15-én, július 15-én és augusztus 28-án hívják be 13 napi fegyvergyakorlatra. A tartalékos tisztekre és tartalékos hadapródokra, valamint a volt egyéves önkéntesekre vonatkozólag külön rendeletet fog kibocsátani a hadügyi vezetőség.

— **Összeférhetetlen állások.** A legnagyobb elismeréssel vettünk hírt arról, hogy a polgármester a városi tisztviselői állásokkal összeférhetetlen foglalkozások ügyében már megfelelő intézkedéseket tett s ennek folytán a pénztintezeteknél működő városi tisztviselők ezen foglalkozások engedélyezését a közgyűlésnél kérték, az ipartzés körül érdekeltek pedig a polgármester határozata ellen felebbtek. E tárggyal a legközelebbi közgyűlés fog foglalkozni, reméljük a legszigorubb elvek alkalmazásával.

— **Kanyarójárvány.** Hodrusbányán a kanyarójárvány oly nagy mérveket öltött,

hogy a polgármester a tiszti főorvos javaslatára a hodrusbányai felső iskolák és az összes óvodák bezárását elsendelte.

— **A liceumi hangverseny számadásai.** A f. évi január hó 31-én megtartott liceumi hangverseny rendezőbizottsága kötelességének tartja egyrészt a hangverseny jövedelméről nyilvános számadást közölni, másrészt a nagyérdemű közönség párfogatását hálásan megköszönni. Bevétel: 1) Előre eladott jegyek és felülfizetésekből Joerges urnál 135 korona. 2) Előre eladott jegyek és felülfizetésekből Márkus urnál 27 korona 50 fillér. 3) Az esti pénztárba közvetlenül befolyt felülfizetésekből 15 korona 20 fillér. Összes bevétel 495 korona 60 fillér. Ezen összegből levonva 295 korona 40 fillérnyi kiadást, marad tiszta jövedelemnek 235 korona 20 fillér. Felülfizettek: Rauchbauer József dr., Svehla Gyuláné 10—10 kor.; Händel Vilmos 5 kor.; özv. Hell Jakabné, Horváth Kálmán, Kachelmann Farkas, Sümegh János, Szever János, Ungár Kálmán dr. 4—4 kor.; Csányi Ottó, Farbaky István, Krutkovszky Károly, Margócs Györgyné (Zólyom), Rozim József, Till Dénesné 3:40—3:40 fillér.; „Selmeci Ujság“ szerkesztősége 3 kor. 20 fill.; Fizély Károly 3 kor.; Adámovics Samu (Zólyom), Vudy Antal 2:40—2:40 fill.; Bachraty József, Hamrák Béla, Herkely Imre, özv. Hlavacsek Andrásné, ifj. Hornyacsek István, Hoznek Gyula, Kuti István, Marek Károly (Zólyombrézó), Weisz Simon, Zsámbor Pál 2—2 kor.; Pálya Lázár 1 kor. 80 fill.; Szegedi Sándor dr., Tomcsányi Pál 1:40—1:40 fill.; Dukász Gyula, Hain Ferenéné, Hrncsár Sándor, Krause József, Marton Ignác, Millenovich Ferenc, N. N., Rosenthal Benő, Teszák András 1—1 kor.; Erdélyszky Zsigmond 80 fill.; Blaskovics M., Faller Gusztáv dr., Guba Pál, Jäger Gyula, Künsztler János N. N., Raksányi Samu, Stajczár Ferenc, Visnyovszky Dénes 40—40 fillér.

Uj részvénytársaság. Városunk több számottevő tagjának ösztönzésére Weisz Adolf ur az „Első selmeci bányai ing és fehérnemű gyár” tulajdonosa gyárának részvénytársasági alapon való fejlesztésére határozta el magát, amihez Dr. Ungár Kálmán selmeci bányai ügyvéd által egybehívott értekezleten megjelentek magukévá tevén az eszmét, egyhangulag hozzájárultak, elhatározván az „Első selmeci bányai ing és fehérnemű gyár r. t. megalakítását 750 drb. 200 korona névértékű részvény kibocsátásával, 150000 korona alaptőkével. Az eddig jegyzett részvények száma 430.

— **A földmívelésügyi m. kir. miniszter kiadványát** az „Erdészeti kísérletek” időszakos folyóiratnak 1906. évi 3 és 4. számát e héten kaptuk kézhez. A folyóirat jelen száma gazdag, s az erdészetre vonatkozólag nagybecsű közleményekkel jelent meg, a melyek közül kiemeljük *Fekete* Lajosnak: Tanulmány az Ungmegyei bükk őserdők faállományának szerkezetéről szakszerű fejtegetését; *Bartha* Ábelnek: A lucfenyőről írt valóban érdekes tanulmányát; *Fekete* Zoltánnak: A rudas szalagpróba c. új becslési módszerét; *Zügn* Nándornak: Az erdészeti kísérleti állomásokon az 1905. évben gyűjtött meteorológiai adatok s az 1905. év időjárásának rendellenessége című közleményt. Vadas

Jenőnek: A *Thelephora laciniata* Pers. Gomba kártékonyága és a jegenyefenyő-gyökértetű károsításáról írt ismertetését.

A füzet beszámol végül az erdészeti kísérleti állomások nemzetközi szövetségének Würthembergben a múlt évben tartott 5-ik összejöveteléről.

IFJUSÁG.

Mikor a hold....

Mikor a hold fényel felik
Cündér lányok megjelennek
Foldsugarba kapaszkodva
Felhők között úszva lengnek.

Szállnak halkán, földi lények
Nyitva sejtett ablakára,
Rebbenésük nesztelen, mint
Fecskeszárnyak villanása.

Besuhannak az ablakon,
Álva lányok szép álmait
Meglesse, a fündérsereg —
Ujra bontja hősárnyait.

Bájos álmok káprázatát
Összegyűjtve szállongnak el;
Csillagsátor közepébe —
A ragyogó sarlóra fel.

Igy fölrik be fényességgel
A holdvilág sötét felét:
Fényes leányálmok nélkül
Soha — soha be nem felnek.

*
*
*

A holdba ne bámuljatok
Ifjak, nektek ezt ajánlom:
Nincsen semmi oly veszélyes,
Mint a bájos leányálmom.

Belopódzik szívetekbe
Szegény ifjak, 's öntudatlan
Elfogytok a fogyó holddal
Álomkóros hódolatban.

ő.

Egyleti élet.

A selmec-bélabányai 48-as függetlenségi pártkör alapszabályait a m. kir. belügyminiszter 1907. január hó 16-án 134. 772 leiratával jóváhagyta.

A 48-as pártkör f. hó 2-án népes választmányi gyűlést tartott, melyen elhatározták, hogy a branyiszközi hős, Erdősi Imre emléktábláját 150:90 cm. nagyságban szienit kőből rendelik meg, s azt a piarista társház homlokzatának falába fogják nagy ünnepek keretében leleplezni. Tekintettel a március 15.-iki sok ünnepélyre, a leleplezést március 17.-én délután 3 órakor tervezik. Ugyanaznap délután 4 órakor évi nagy beszámoló és tisztújító közgyűlést is tartanak a városi Vigadóban, amely után társas vacsora lesz.

A múlt évi választási pénztár megvizsgálta ott, amelyet példás rendben találtak. Ugy Szolár Lajos pénztárosnak ügybuzgóságáért, mint Ungár Kálmán dr. alelnöknek anyagi áldozatáért jegyzőkönyvi köszönetet szavaztak. megerősített alapszabály magyar és tót nyelven való kinyomatása elrendeltetett.

A múlt évi közgyűlés előkészítésére 5 tagú bi-

zottság küldetett ki.

Zubka Kelemen bejelenti, hogy miután lakását Tiszolczra teszi át, a választmányból kilép, de örökös pártoló tag óhajt maradni, tudomásul vették.

FARSANG.

A liceum hangversenye. A múlt hó 35.-én zajlott le fényes anyagi és erkölcsi siker mellett a liceum ifjuságának hangversenye. Ott láttuk városunk minden rendű és rangu polgárát; az örömtől sugárzó arcú szülőket, a szerető rokonokat, a tanügybarátokat. Kifogástalan volt a műsor minden száma, az énekkar, a zenekar bámulatos precizitással működtek. Elismeréssel adózunk Bekker Nándor liceumi tanárnak, szakértelmének és türelmének, hogy olyan szép dolgokat produkált diákjaival. A műsorban monológ is szerepelt, amelyet Véssey Kálmán adott elő színészi tehetséggel, jól interpretálva az elborult lélek kinos gyötrelmeit. A közönség élvezettel hallgatta a szavalatot s szünni nem akaró tapssal jutalmazta. A hangverseny végeztével táncra perdült a fiatalság, amely a reggeli órákban ért véget.

Postás bál. Vasárnap zajlott le a selmecebányai m. kir. posta-távirda altisztek bálja, amelyet derék postásaink betegsegélyző egyletük javára rendeztek. A mulatság úgy anyagilag, mint erkölcsileg nagyon szépen sikerült. A Vigadó termét díszes és nagy közönség töltötte meg. Eleven jó kedv uralkodott, a jelenvolt fiatal, szépséges leányok egy kedves mulatság emlékével távoztak a bálból, amely reggel 6 óráig tartott.

Tea-estély. A selmecebányai kereskedő ifjak társulata február hó 10.-én saját könyvtára javára a társulat helyiségeiben tombolával és tánccal egybekötött tea estélyt rendez. Kezdeté este 8 órakor.

A selmecebányai önk. tűzoltó egylet f. hó 11.-én este 8 órakor a városi Vigadó összes helyiségeiben társas vacsorával egybekötött táncmulatságot rendez.

Szerkesztői üzenetek.

Kéziratokat nem adunk vissza, névtelen levelekre nem válaszolunk.

Semper Idem. Köszönjük. A jövő számban hozzuk. Ö. Köszönjük. Szívesen látjuk máskor is.

Z. I. Térészüke miatt csak a jövő számban válaszolhatunk.

H. G. Közölhetetlen.

E. S. Közleményében sok szép és okos dolog, különösen sok nagy igazság van. Nagyon szívesen közöljük, programunkban az ilyen is benne van, de mindenre, ami szent kérjük, hogy a csiszolást és a nyomdai használatra való leírást végeztesse el olyannal, ha már nincs türelme hozzá aki a Selmecei Ujságot nem olvassa. Hadd bűnhődjék ezért a könnyelműségért. A következő közleményt már ilyen alakban várjuk.

APRÓ HIRDETÉSEK.

I. negyedben 16 számú ház jutányos áron eladó. Bővebb felvilágosítás özv. Gyurkovitsnél.

Aki tartós anyagból házilag készült **gyermek-, leány- vagy női fehérneműt** beszerezni óhajt, forduljon hozzám, mert **saját fehérnemű varrodámban** minden szakmába vágó cikkeket a leggondosabban készítenek.

Sümegh János.

Lakásokat, butorozott szobákat a legbiztosabb eredménnyel közvetít a »Selmecei Ujság« apróhirdetés rovata.

Ajánlatokhoz,

melyek valamely jelige alatt küldetnek a kiadóhivatalba, ne tessék eredeti okiratokat mellékelni, mert érettük semmiféle felelősséget nem vállalhatunk. Azokat az ajánlatokat, és leveleket, melyeket az apró hirdetés megjelenésétől számított 4 hét alatt címzettjük el nem visz, a kiadóhivatal megsemmisíti

Figyelemre méltó! Fehérnemű varrodámban készült férfi ingek, lábravalók és turista ingek a legtartósabbak! Sümegh János.

Egy jó házi varrónő ajánlkozik.
Zsigmondi utca 114.

A nagyérdemű közönség szíves tudomására hozom, hogy a

„Selmecei Ujság” nyomdája

már megkezdte működését.

A nyomda készít mindennemű nyomtatványokat, ugymint: **műveket, lapokat, hivatali, ügyvédi, üzleti nyomtatványokat; levélpapírokat, eljegyzési kártyákat, díszes bál meghívókat, falragaszokat, névjegyeket stb.** a legmodernebb, legizlésesebb kivitelben, gyorsan és pontosan, a legjutányosabb árak mellett.

Felkérjük lapunk t. olvasóit, barátait, hogy nyomtatványaikra vonatkozó becses megrendeléseikkel is szíveskedjenek a

„Selmecei Ujság” nyomdáját fölkeresni.

A mélyen tisztelt közönség becses pártfogásába ajánlja magát

kiváló tisztelettel

Grohmann Gyula,

könyvnyomdatulájdonos.

Zárda épület.